

e-manet

üç aylık elektronik Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisi
Sayı 27 – Ocak-Mart 2012

DÜŞÜNCE

Li-derkenar: Kaygan Zemine Dikkat!

Chuck Faroe

3

KİTAP

Şeriatçılık: İmanlı Hastalığı mı?

Ken Wiest

5

TARİH

Kutsal Kitapların Bir Tarihi Vardır

Ken Wiest

8

HİZMET

Beşiktaş Protestan Kilisesi

Kaan Koryürek

11

İstirahat: Hristiyan Hizmetkârın Dostu

J.M. Diener

13

KAYNAK

İnsan Yaşamının Kutsallığı (1. Bölüm)

David P. Gushee

19

“Birçok tanık önünde benden işittiğin sözleri, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir kişilere emanet et.”

– 2. Timoteos 2:2

e-manet

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. e-manet’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

Li-derkenar

Kaygan Zemine Dikkat!

✍️ Chuck Faroe

Demir... Çelik... Korkmaz... Yılmaz...

Soyadlarına bakıldığında, sanki hayatta dayanıklı olmak gerekirmiş gibi gelir insana.

Kör talih... Neye niyet, neye kısmet... Evdeki hesap çarşıya uymadı...

Böyle deyimlere bakıldığında, sanki planlarımız sık sık gerçekleşmemeye mahkûmdur. Terslikler olur, beklenmedik olaylar başımıza gelir, sanki bütün dünya amaçsızlığa teslim edilmiş gibi gelir insana bazen.

Gözüm tutmadı... Hain... Kalleş... Bağırırda yılan beslemişim meğer...

İnsan güvenilir mi? Dost bile yüzüstü bırakmadı mı? İlişkilerde hayalkırıklığına uğramak, ne yazık ki, olağan bir olay. Sanki güvenilir kimse yok, tek kişi bile yok!

(Yazının burasına kadar gelmişken bunalıma girdiniz mi? Hayatta karamsar ve kederli olmaktan başka seçenek yok herhalde, demeye başladınız mı? Sıkı durun, dahası var!)

Kut, eski Türk kamu hukukunun anlayışında temel bir kavramdı. Kut kime nasip olmuşsa, siyasî iktidar onda olurdu. Ama bir sorun vardı: Kutun doğası kararsızdır. Yuvarlanan top gibidir. Kut aynı kişide, aynı durumda kalmak istemez, hep yeni şeyler arar.

Sonuç olarak, hükümdarın ne kadar iktidarda kalıp kalmayacağı hiçbir zaman belli olmaz. Bu sorun pragmatik bir tedbire sebep oldu: kardeş katli. Belki benim kutum parlar diye düşünerek hanedan üyeleri tahtaya geçmeye çalışabileceği için, onları öldürtmek bu olasılığı önlerdi.

Bu durumu Dr. Mehmet Akman şöyle açıklar: “Padişahlar diğer sebeplerin yanı sıra, kendi kut’larının devam etmesi, diğer hanedan mensuplarının kut’larının parlamaması için kardeş katli uygulamasına gitmişlerdir demek kolaycılık olmasa gerektir.”¹

Demek hükümdar (ve kardeşleri!) bile anbean başına neyin geleceğinden emin olamıyormuş.

Psikolog Doç. Dr. Erol Göka’nın savunduğu teze göre, göçebelik Türklerin psikolojisinde derin izler bırakmıştır. Göka, göçebeliklerden kaynaklanan “mekânla iğreti ilişkinin kayganlığından ve belirsizliğinden” söz eder.² Sözlüğe göre iğreti sözcüğü, “geri verilmek üzere ödünç olarak alınmış” anlamına gelir.

Mekân bile kayganlık, belirsizlik ve geçicilik gibi duyguları içinde barındırıyorsa, nereye kaçabiliriz?

Değişkenlik ve tutarsızlık ruhumuzu nasıl biçimlendirir? Hep durumlara tepkisel, anlık yaşayan insanlar olmamız çok doğal olmaz mı?

Yoksa farklı bir dünya, farklı bir insanlık, farklı bir iktidar ve farklı bir hükümdar olabilir mi? Farklı bir egemenlikte yaşayıp farklı bir egemenin farklı bir halkı olabilir miyiz?

Sözgelimi, “Ben RAB’im, değişmem” diye bir egemenin... (Mal. 3:6).

Bu egemen hükümde bulunursa, söz verirse, sözünden dönmez, hükmünü değiştirmez, keyfi davranmaz. Nitekim diyor ki, “Yer ve gök ortadan kalkacak, ama benim sözlerim asla ortadan kalkmayacaktır.” (Mat. 24:35)

İlişki söz konusu olduğunda da, bu hükümdar, “Seni asla terk etmeyeceğim, Seni asla yüzüstü bırakmayacağım” diyor. (İbr. 13:5)

Sürekli sarsılan, çalkalanan bu dünyada yaşarken, aynı zamanda bu güvenilir egemenin himayesinde yaşayabiliriz. Tabii ki, bu egemen Tanrı'nın kendisidir! Mezmurlar'da şöyle diyor:

*Tanrı sığınağımız ve gücümüzdür, Sıkıntıda hep yardıma hazırdır.
Bu yüzden korkmayız yeryüzü altüst olsa, Dağlar denizlerin bağrına devrilse,
Sular kükreyip köpürse, Kabaran deniz dağları titretse bile. (Mez. 46:1-3)*

Egemenimiz hakikaten farklıdır. Savaşlarını *sevgiyle* kazanır. Sarsılmaz sevgi sergileyen bu hükümdar bize, “Benden öğrenin” diyor. Farklı egemenin farklı halkı olarak artık kin, öfke ve affetmezlik ilişkilerimizi sarsmayacaktır (bkz. Ef. 4:31-32).

Bunlara tepkimiz ne olmalı? *“Böylece sarsılmaz bir egemenliğe kavuştuğumuz için minnettar olalım. Öyle ki, Tanrı'yi hoşnut edecek biçimde saygı ve korkuyla tapalım.”* (İbr. 12:28)

Kendimize sürekli soralım: Hangi dünya ruhumuzu biçimlendiriyor? e

Sonnotlar:

¹ Mehmet Akman, *Osmanlı Devletinde Kardeş Katli* (İstanbul: Eren, 1997), s. 30-31.

² Erol Göka, *Türk'ün Göcebe Ruhu* [İstanbul: Timaş, 2010], s. 187.

Duyarsızlık üzerine söyleyenler:

“Dünyada o kendini hoşgörü olarak tanıtır ama cehennemde ona umutsuzluk denir. Diğer günahların suç ortağı ve onların en kötü cezasıdır. Bu günah hiçbir şeye inanmaz, aldırmaz, hiçbir şeyi öğrenmeye çalışmaz, hiçbir şeye karışmaz, hiçbir şeyden zevk almaz, hiçbir şeyi sevmez, hiçbir şeyden nefret etmez, hiçbir şeyde amaç bulmaz, boşuna yaşar ve sırf uğruna ölünecek bir şey olmadığı için hayatta kalır.”

Douglas Groothuis

“Why Truth Matters Most: An Apologetic for Truth Seeking in Postmodern Times”,
Journal of the Evangelical Theological Society 47/3 (Eylül 2004), s. 450

04-07-2011

“Ondalık verince %5 iskonto” için bir Markapon'um var.

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

Şeriatçılık İmanlı Hastalığı mı?

✍ Ken Wiest

İmanlının en büyük sevinci Müjde'dir.* Onun aracılığıyla Tanrı'nın gazabından kurtuluruz, günahlarımız bağışlanır ve Üçlü Birlik olan Tanrı'yla yakın bir ilişkiye ve sonsuz yaşama sahip oluruz. Ancak birçok imanlı, Müjde'nin güncel hayatında yaşamsal önemi taşıdığını anlamıyor.

Yeni Antlaşma'ya göre, Müjde'ye uygun yaşamın zıttı, kurallarla, uygulamalarla birlikte Yasa altında yaşamaktır. İmanlılar "iyi işler" in kurtuluşu sağlamadığını kabul ediyor (Ef. 2:8-9; Tit. 3:4-6; Gal. 2:16), ancak kutsal kılınmada bir yer aldığını biliyorlar (bkz. Ef. 2:10; Yak. 2:14-26). Ne var ki bu eylemler kimi zaman Hristiyan'ın yaşamında yanlış şekil alır veya yanlış motivasyonlara dayanır.

Şeriatçılık, yasacılık, Tanrı'nın gözünde doğru olmak veya Tanrı'nın kabulünü elde etmek için herhangi bir kural, düzenleme sisteminin yerine getirilmesidir. Bu tanımlamada önemli bir gerçek var: Yasacılıkta insan Tanrı'yı *kendi performansıyla* hoşnut etmeye çalışır. Yani, bu kişiye göre Tanrı'nın kabulünü elde etmenin öncelikli dayanağı İsa Mesih'in ve Kutsal Ruh'un yaptıkları değildir. Tanrı'nın lütfuyla yaşayan bir imanlıdan var gücüyle iyi işleri sürdürmeye çalışması beklenir, *çünkü* Tanrı ona lütfunu *vermiştir* (1Ko. 15:10); oysa yasacının canla başla iyi işleri yapmaya çalışması, Tanrı'nın *lütfünü* elde etmek istemine bağlıdır. Burada ince ama çok önemli bir fark var. Bu farkı anlamazsak, Yasa ile lütfün arasındaki farklar kaybolur; Hristiyan hayatındaki özgürlük, kural bilinci tarafından boğulur; Kutsal Kitap'ın öğretmediği kurallar veya düzenlemeleri yerine getiren 'kendi doğruluğu anlayışına' göre yaşama ilkesi doğmasına yol açar; hatta Kutsal Kitap bir kural kitabı olarak görülebilir.

İmanlı olmayanlar bu tuzak içerisinde. Pavlus Romalılar mektubunda, hem ulusların (Rom. 1:18-32) hem de Yahudilerin (Rom. 2) günahlı olduklarını vurgulamasına karşın, hem ulusların (Rom. 2:14-15) hem de Yahudilerin (Rom. 2:17-29; 10:1-3) bir şekilde Yasa'yı yerine getirmeye çalıştığını belirtir. Oysa imanlı olmayanlar, Tanrı'nın talep ettiği şekilde (eksiksiz, sürekli) Yasa'yı yerine getiremezler (bkz. Rom. 7:13-25; 8:5-8; Gal. 3:10-13). Çoğu dinlerin temelinde Tanrı'nın beğenisini kazanmak için bir yasanın yerine getirilmesi, iyi işler yapmaya çalışılması ilginçtir. Hristiyanlık bu konuda tek istisnadır, *çünkü* Tanrı'nın kabulü ancak İsa Mesih'in çarmıhtaki eylemine bağlıdır.

İmanlılar bu "yasacılık tuzağına" düşebilir mi? Kesinlikle! Galatyalılar bunun belli bir örneğiydi. Pavlus Galatyalılara mektubunda, kurtuluşun tamamen lütfeye dayalı olduğunu, iyi işlerle kazanılmadığını, imanla edinildiğini anlatıyor. Galatyalılar kendi kurtuluşları daha kesin veya tam olsun diye, Yasa'nın bazı kısımlarını benimsediler veya benimsemek istediler; Pavlus buna karşılık, hem aklanmanın hem de kutsal kılınmanın, İsa'nın ölümüne, dirilişine, yüceltilmesine ve Kutsal Ruh'un imanlılara verilmesine dayandığını vurguluyor. Eğer imanlılar, "İsa Mesih kutsal kılınma için, hatta aklanma için yeterli değilse" derlerse, insanları bu kötü çağdan kurtaracak tek kişiden uzaklaştırmış olurlar (Gal. 1:4,6). Pavlus'un ve elçilerin kabul ettikleri tek gerçek Müjde'dir (Gal. 1:11-2:10). Yasa'nın bir parçasının bile buna karışmasına izin vermemişlerdir. Böyle bir "ekleme", Mesih'teki özgürlüğü mahveden bir "kölelik" tir (2:1-10; 5:2-6).

Petrus, Galatyalılar 2:11-14'te bahsedilen olaydan önce, öbür uluslardan olan imanlılarla birlikte yemek yiyerek onları Tanrı'nın halkının "tam" üyeleri olarak kabul ettiğini gösteriyordu. Fakat Yahudi kurallarını iman yaşamlarına yerleştirmek isteyen

* Bu makaleyi yazmayı birkaç yazara borçluyum, Brad Mullen, Karl Hoch ve Walt Russell gibi.

öğretmenler ortaya çıktığında Petrus öbür uluslardan olan kardeşlerden uzaklaştı. Pavlus onun bu davranışını ikiyüzlülük olarak nitelendirdi. Bu hareketle Petrus, öbür uluslardan olan imanlıların “tam bir Hristiyan” olarak kabul edilmeleri için öncelikle yeme içme kurallarını yerine getirmeleri gerektiğini gösteriyordu. Bu ikiyüzlülüktü, çünkü Petrus daha önce onlarla yemek yiyerek bunu reddettiğini göstermişti (2:15).

Sonraki ayetlerde Pavlus’un bu konudaki argümanını şöyle devam ettirdiği görülür:

- **2:16** — Kurtuluşa ancak ve ancak Mesih’e iman ederek sahip olunur; bu gerçek hem Yahudiler hem de öbür uluslar için geçerlidir. Yasa tamamen hariç tutulur.
- **2:17** — İnsanların Mesih’e iman etmeleri İsa Mesih’i “günahın hizmetkârı” yapmaz.
- **2:18** — Bir imanlı Yasa karşısında “ölmüşken”, yani lütuf bulmuşken (2:19-20) Yasa’ya yeniden bağlanırsa günahkâr sayılır. Yasa sadece insanları günahkâr olarak yargılayabilir; insanı kurtaramaz (Rom. 4:6-17). Yasa’yı yerine getiremeyen insan ne yapar? Sadece günah işlemeye devam eder.
- **2:19-20** — Bu ayetler 18. ayeti daha çok açıklar. İmanlı Mesih’e iman ederek Yasa karşısında ölmüştür; Mesih’in ölümü Yasa’nın gereklerini tamamlamıştır. Mesih’e aidiyet, imanlı ile Mesih arasındaki ilişkiyi ifade eder ve bu ilişki ancak Mesih’e imanla yaşanır.
- **2:21** — Pavlus bir gerçeği daha ekler. Eğer Yasa’nın gereklerini yerine getirerek doğruluğu veya kutsallığı sağlamak mümkün olsaydı, ne Tanrı’nın lütfu ne de İsa Mesih’in ölümü gerekli olurdu.
- Pavlus bu konudaki argümanını **3:1-5**’te tamamlar. Bir Hristiyan’ın iman hayatı imanla ve Kutsal Ruh’un yardımıyla başladığına göre, neden kutsallığı ancak kurallarla edinmesi gerektiğini düşünsün? Böyle bir görüş “akılsızcadır”. Gerçek şu ki Hristiyan hayatı baştan sona dek Mesih’e imanla yaşanan bir hayattır.

Pavlus’un bu konudaki argümanının kalbi Galatyalılar 5’te bulur. İmanlı “tümüyle özgür”dür ve Yasa’nın köleliğine bir daha girmemelidir (5:1). İman ile kuralları yerine getirmek farklıdır. Her biri farklı kurtuluş tarihine aittir (5:2-12). İmanlı artık ölüm, günah, Yasa ve benliğin bulunduğu alanda yer almaz; Mesih’e iman ederek iman, aklanma, yaşam ve Kutsal Ruh’un bulunduğu alana geçmiştir. İmanlının ruhsal hayatının rehberi kurallar değil, Kutsal Ruh’tur (Gal. 5:13-26).

Şöyle ilginç bir nokta vardır: İmanlının baskın üç düşmanı (dünya, benlik, Şeytan), insanın Tanrı’yı hoşnut etmek için kuralları yerine getirmesi gerektiğini savunur. Dünya günahın “doğal” görünmesini sağlar, iyi işlerin “telafi edici” olduğunu gösterir. Benliğin asıl tutumu ve tutkusu “gurur”dur. Bunu Filipililer 3:2-11’de çok iyi bir şekilde görürüz. Pavlus, özellikle benliğin “güvendiği” ve “gurur duyduğu” özelliklerinden artık kaçmaktadır; bu özelliklerinden biri Kutsal Yasa’ya dayanan bireysel doğruluktur. Yaratılış 3’ten itibaren Şeytan’ın oyunu bellidir: İnsanların Tanrı’nın sözünü kabul etmelerini önlemek, onlara “Tanrı’nın benzeyişi” olmanın yeterli olmadığını kanıtlamaya çalışmak ve insanın özerk olup “Tanrı’nın yerine” geçebileceğini göstermek.

Şeriatçılık birkaç şekilde kendini gösterir. Biri ruhsal kazanç uğruna bedensel arzuların vazgeçmek, onları tatmin etmemektir. Koloseliler. 2:23’te bu davranışın yararsızlığı gösterilir. Bu davranış, ruhsallığın anahtarı olarak Kutsal Kitap’ta açıklanmayan bir takım kurallar ortaya çıkararak kendini gösterir. Bazen de, “şeriatçılar” ruhsal “disiplinler”in üzerinde aşırı vurguda bulunabilir (“Kutsal Kitap’ınızı her gün 30 dakika okuyun, yoksa Rabbimiz sizi kutsamaz”). Bu davranış, zamanla insanların “tapındığı” veya “hizmet ettiği” bir şey olurur. Şeriatçılık nihai olarak putperestliktir.

Bu sorunun çözümü nedir? 1. Korintliler 1:30’a göre *Mesih*, imanlının doğruluğu, kurtuluşu, hikmeti ve kutsallığıdır. Bağlamda, dünyanın verdiği her şey (soy, güç, bilgelik) artık imanlıya kalıcı olarak verilmiştir. Mesih’te olduğundan dolayı bir imanlı için Mesih bütün bunlardır. Tanrı Mesih’ten hoşnuttur; imanlı da kendisinde bulunan Mesih’ten hoşnut olmayı öğrenmelidir. İmanlı artık Yasa’nın yönetimi altında değil, lütuf altındadır (Rom. 6:14-15). Böylece kutsal bir hayat sürdürebilmek için kendini hem Mesih’e hem de Ruh’a teslim edebilir, hatta etmelidir (Rom. 6:6, 11-14; 8:1-4; Gal 5:13-26).

İmanlı Mesih'e iman etmekle aklanır (Tanrı tarafından kabul edilir, doğru kişi olarak sayılır; Rom. 3:21-31; Flp. 3:7-11). Pavlus bunu "aklanmış olanın imanla yaşaması" prensibi olarak görür (Rom. 1:17; Gal. 3:1-13). Tanrı'nın Mesih aracılığıyla sağladığı lütuf imanlıyı kutsal kılar (İbr. 10:10,14). Galatyalılar 2:19-21 net ve açıktır. Lütuf, kazanılacak veya çalışarak edinilecek bir şey değildir. Lütuf, imanla edinilir ve edinildikten sonra imanla hizmette kullanılır (1Ko. 15:10). Bu yüzden, Tanrı'nın beğenisini kazanmak adına O'na bir şey sunmak (daha çok dua, müjdeleme, Kutsal Kitap'ı okuma gibi), lütfun ne kadar az anlaşıldığını gösterir.

Günahkârın kurtuluş için lütfu ihtiyacı vardır, çünkü imanlının Tanrı için yaşayabilmesini mümkün kılan lütuftur. Tanrı'ya hoşnut etmek, hatta Yasa'nın gereklerini yerine getirmek, Kutsal Ruh'un ürettiği meyvedir. Fakat eğer biri "kuralları yerine getirme"yi aracı kılarak Tanrı'ya hoşnut etmeye çalışıyorsa, bu sadece "benliğin işlerini" üretir (bkz. Gal. 3:10-12; 5:2-6, 19-21).

Bir imanlı, hayatında Kutsal Ruh'un meyvesini nasıl görebilir? Bu meyvenin oluşmasını engelleyen her unsuru kaldırarak ve meyvenin büyümesi için elverişli ortam oluşturarak. Kutsal Kitap imanlının elzem kaynağıdır. Kutsal Ruh'un esini olduğu için Kutsal Yazılar "Tanrı'nın düşüncesini" anlamının yoludur (1Ko. 2:16). İmanlı doğru yöntem ile Kutsal Kitap'ı araştırır, sonra duayla, kilisede hizmetleriyle (Ef. 4:7-16), belli bir durumla ilgili Kutsal Kitap'ın öğretisi nedir, o durumda nasıl uygulandığını öğrenir, sonra kendi hayatında karşılaştığı durumlarda bu doğrultuda itaat etmeye karar verir. Kutsal Kitap'ın vurguladığı bilgelik işte budur. İtaat de şudur: Tanrı'nın imanlı hakkında söylediklerini görüp onlara inanmak, Tanrı'nın isteğini Kutsal Yazılar'dan öğrenmek, Kutsal Kitap'a uygun olmayan alışkanlıkların değişmesi için Tanrı'ya yalvarmak ve Tanrı'nın o yalvarışına karşılık vereceğine inanıp buna göre hareket etmektir. Tüm bunlar ele alındığında, imanlının "imanla" yaşamasının, Kutsal Kitap'a inanmak ve duayla Tanrı'nın gücüne güvenmek anlamına geldiği görülür. Ancak Kutsal Kitap'ın düzenli olarak sürekli okunup okunanlar üzerinde düşünülmesi gerekir, yoksa iman hayatı zayıf kalır, Tanrı'nın yaptıkları veya lütfun talep ettikleri görülemez. Hristiyan hayatı *gayret gerektiren* bir hayattır. Peki gayret nereye odaklanmalı? Lütuf kavramını özümsemek için Tanrı'nın sağladığı araçları kullanmaya. Bu araçlar nelerdir? Kutsal Kitap'tan öğrenmek, dua etmek, başka imanlılar tarafından hem teşvik görmek hem de azarlanmayı kabullenmek ve başkalarına hizmet etmektir. Bu süreçte Kutsal Ruh bütün bu araçları kullanarak imanlının hayatını verimli kılar. İmanlı *sadece bu şekilde* Kutsal Kitap'ın *yetkisini* ve *yeterliliğini* kabul ettiğini gösterir.

Nihai olarak, şeriatçılığın üstesinden gelebilmek için çaba değil, düşünceleri doğrularıyla değiştirmek gereklidir. Doğru düşünceler Kutsal Kitap'a uygun, minnettar, müjdelemeye yönelik, geleceğe yönelik ve sevgi dolu düşüncelerdir (Rom. 12:1-2; 2Ko. 10:4-5; Ef. 4:17-24; 1Pe. 1:13-15). Bunun arkasında "pes etmeyen, mücadeleci" bir iman vardır; bu imanla imanlı, Tanrı'nın vaatlerinin geçerli olduğuna, "görmediği" veya "hissetmediği" halde hâlâ güvenir.

2. Petrus 1:3-11'de söz edilen gerçekler bunu vurgular. Tanrı, kutsal bir hayat sürdürmemiz için "bizi tanımasıyla" ve "vaatleri" aracılığıyla her şeyi bize sağlamıştır. İmanlı bu gerçeklere 'inanır' ve gerektiğinde Kutsal Ruh'un, bu ayette söz edildiği gibi, "her şey"i vereceğine güvenir.

Kutsal Kitapların Bir Tarihi Vardır

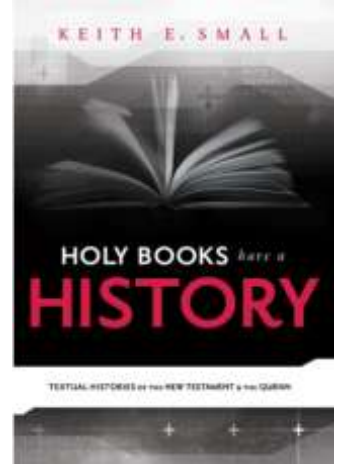
✍ Ken Wiest

🗣 Petek Balcı

Keith E. Small

Holy Books Have a History: Textual Histories of the New Testament and Qur'an

(Kansas City, Missouri: Avant)

Genelde insanlar bunun hakkında düşünmezler ama Keith Small'un kitabının "Kutsal kitapların bir tarihi vardır" başlığı doğru bir sözdür. *Holy Books Have a History* kitabı, Kuran ve Yeni Antlaşma'nın metinsel aktarımını karşılaştırır. Metin eleştirisi dendiğinde çok az insan heveslenir. Ancak Müslümanların Yeni Antlaşma'nın tahrif edildiği savı göz önüne alınacak olursa, imanlılar bu tahrif savlarının kanıtlarla desteklenmediğini göstermek için bu meseleyi anlamaya çalışmalıdır. İmanlılar inançlarının gerekçelerini bilmeli ve bu gerekçelerin soruşturulmasından korkmamalıdır. Londra Teoloji Okulu'nda ders veren ve birçok farklı Müslüman akademisyenle metinsel aktarımı tartışmış olan Small, Arapçaya ve Yeni Antlaşma Grekçesine hâkim olup özgün metinler üzerinde çalışabilmektedir. Kitabında hem başkalarından referans alır hem el yazmaları üzerindeki kendi özgün çalışmasına yer verir.

Metin eleştirisi gereklidir, çünkü Kutsal Kitap ve Kuran okuyucuları özgün el yazılarını değil, nüshaları ele almaktadırlar. Bu nedenle metin eleştirisinin hedefi özgün metni kazanmadır. Bunun birçok tahmin içerdiği varsayılabılır ama aslında metin eleştirisini destekleyen ve her durumda geçerli olan dilbilimsel ilkeler vardır. Small'a göre, kutsal kitapları incelemek, birinin komşusunu sevmesinin belirtisidir. Geçerliliğini el altından mahvetmek amacıyla değil, gerçekten öğrenme arzusuyla metinleri değerlendirmek, entelektüel dürüstlüğün bir belirtisidir.

Metin eleştirisi birkaç adım içerir. Bu adımlardan biri, dış kanıt (elyazmalarının kendisi ve eski çeviriler) ve iç kanıt (yazmanların nüshaları çoğaltırkenki eğilimlerine, asıl anlatım ile metindeki anlatım değişmelerine) bakmaktır. Yeni Antlaşma'nın metin eleştirisinin dış kanıtı hem sayı hem de tarihleme açısından etkileyicidir. Örneğin, tarihteki diğer belgelerden çok daha fazla, yaklaşık 6000 elyazması, 20 000 çeşitli versiyonlar ve kilise babalarından 1 milyonun üzerinde alıntılar vardır. Tarihleme açısından özgün belgelerden sonra çıkan birçok elyazması birkaç yüzyıl içinde tarihlendirilmiştir. Yeni Antlaşma elyazmaları üç metin türüne ayrılır. Türler farklı metinlerde aynı okumalar ve eğilimlerde sınıflandırılır. Bizans türü daha fazla el yazması içerir ama kronolojik olarak daha sonraki bir zamanda tarihlendirilmiştir. İskenderiye metin türü daha eskidir ama daha az el yazması vardır. Batı metin türü diğer bir türdür. Metin eleştirisine en iyi yaklaşım hem iç hem de dış kanıt göz önüne alandır. Diğerine bakmadan sadece birini kullanmak sağlıklı sonuçlara yol açmaz.¹ Bütün bu verilere bağlı olarak önemli bir gözlem de şudur: Yeni Antlaşma'nın gücü farklı dillerde, farklı yerlerden ve zamanlardan gelen çok sayıda elyazmasının büyük ölçüde metnin içeriği konusunda uyumlu olmasından ileri gelir. Çok sayıda elyazmasının olması olumsuz bir unsur *değildir!*

Elyazmalarının iç kanıtını değerlendirmede kullanılan bazı ilkeler şunlardır:

- Diğerlerinin ortaya çıkmasını en iyi açıklayan metin seçilir.
- Daha zor ve daha kısa olan metinler, kolay ve uzun olanlara tercih edilmelidir, çünkü metni yazıya geçenlerin daha zor metinleri açıklamaya ve eksik metinlere ekleme yapma eğilimleri vardır.
- Bir satırı iki kez yazıya geçirme veya satırı atlama gibi göz yanılması nedenine dayanan hatalardan dolayı nüshalarda var olması muhtemel belli hatalar aranır.
- Yanlış duymadan kaynaklanmış olabilecek hatalar aranır. Skriptoryum denen odalarda metinler bir okuyucu tarafından yüksek sesle okunarak birçok yazmana dikte ettirilirdi.
- Değişikliklerin görüldüğü metnin yazarının tarzı ve içeriği hangi metnin büyük ihtimalle özgün olduğunu belirlemeye yardımcı olabilir.

Small kitabında Kuran'ın birkaç elyazmasının iç kanıtını değerlendirir. Ayrıca Yeni Antlaşma için bazı elyazmalarının kanıtlarını ele alır. Arapça ve Grekçe gramer ve morfoloji (harflerin şekli) anlamayı gerektiren araştırması burada açıklanamayacak kadar detaylıdır ama aşağıdaki sorular onun yöntemini ve sonuçlarını değerlendirmekte kullanılabilir. Kanıtları değerlendiren bir çalışma;

- İyi tarihi analiz kullanıyor mu, yani metin ana belgeleri mi ele alıyor, yoksa diğer araştırmacılardan alıntı mı yapıyor?
- Tarihteki elyazmalarını doğru değerlendiriyor mu? Yani bir dönemden diğerine atlamaktan kaçınıyor mu? (Bu önemlidir, çünkü farklı dönemlerin farklı doğruluk standartları vardır.)
- Makul açıklamalar içeriyor mu? Metinle ilgili yeterli ve inandırıcı kanıtlar var mı?
- Kuran ve Yeni Antlaşma'yla ilgili çıkarımlarını kanıtla dayandırıyor mu, yoksa kanıt ötesine mi gidiyor?
- Hangi diğer olası açıklamalar kanıtı anlamlı hale getirebilir?

Benim vardığım sonuç şudur: Smith'in yöntemi özenli ve tarafsız olup çıkarımlarının yeterli ve inandırıcı kanıtları vardır. Small müjdecî bir Hristiyan'dır, yine de her iki kitapta dürüst bir inceleme yapmaya çalışır. Kuran metninin geçerliliğini destekleyen olumlu yönleri saklamaz. Aynı zamanda Yeni Antlaşma metnindeki zayıf yönleri gösterecek bulguları da saklamaz. Kuran için zayıf bir tez sunup onu sorgulamak veya geçersizliğini açıklamak yerine Kuran'ın güçlü noktalarını açıklar. Yeni Antlaşma'nın daha iyi metinsel aktarımı olduğunu savunur ve Yeni Antlaşma'nın güvenilir olduğu sonucuna varır. Small'un vardığı çıkarımlarla aynı fikirde olunmayabilir ama bunu layıkıyla yapmak için benzer bir araştırma yapıp farklı açıklamalar ve gerekçelere varılması gerekir. Ne yazık ki, çoğu insan, diğerlerinin vardığı çıkarımları onların aksini kanıtlayabildikleri ve daha iyi açıklamalar önerebildiklerinden dolayı değil, varılan çıkarımlardan hoşlanmadıklarından dolayı onları reddederler.

Bu tartışmada çok önemli olan ve göze çarpan bir nokta da mantıktır. Kuran'ın mükemmel olarak korunmuş olduğuna dair iddianın, Yeni Antlaşma'nın tahrif edilmediğiyle ilgili mantıksal bir dayanağı yoktur. Aynı şekilde, Yeni Antlaşma'nın metninin tahrif edildiği iddiasının da Kuran'ın özgün olup olmadığına dair hiçbir mantıksal dayanağı yoktur. Kuran'ın özgünlüğü delil gösterilerek kanıtlanmalıdır. Sadece Yeni Antlaşma Kuran tarafından öngörülen biçimden farklı olduğu için Kuran da Yeni Antlaşma'nın tahrif edilmiş olduğunu iddia edemez. Yeni Antlaşma'nın tarzının Kuran'inkinden farklı veya Kuran'ın (örneğin, Yeni Antlaşma bir "hikâye kitabı" diye yakınıp) söyleminden farklı olması Yeni Antlaşma'nın metninin değişmiş olduğuna dair mantıksal bir sav değildir. Small, Yeni Antlaşma metninin bozulduğu savını desteklemek için Arapça "tahrif" kelimesinin, aynı zamanda bir metnin yanlış kullanıldığını da belirttiğini bize hatırlatır. Bütün sözcüklerle olduğu gibi, "tahrif" in anlamı da bağlamıyla açığa kavuşur. Bu sözcüğün Kuran'da geçtiği yerlerde "bozulma" dan çok "yanlış kullanma" anlamına denk gelmektedir.

Kuran'ın metinsel aktarımında çoğu zaman farklı metinlerin veya seçeneklerin olmadığı düşünülür ama bu doğru değildir. Kuran için metin seçenekleri vardır ama Yeni Antlaşma'nınkinler kadar çok değildir. Dahası, Yeni Antlaşma'nın seçenekleri bazen bir cümlecik ve tam bir cümle içerirken, Kuran ile ilgili seçenekler çoğu zaman tek bir sözcükle ilgilidir. Değişik metinlerin yapısındaki fark nasıl açıklanabilir? Osman'ın padişahlığı döneminde Kuran metni standart hale getirilmiştir. Eski açıklamalar, Kuran'ın sözel gelenek aracılığıyla aktarıldığını belirtir. Muhammed'in yaşamı esnasında hiçbiri mevcut olmayan yazılı metinlerin hepsini destekleyecek kadar güçlü olmayan muhtemelen çok sayıda anlatı vardı. Bu da Osman'ın diğer bütün rakip metinleri yok edip Kuran için tek metni standart hale getirmesi ihtiyacını yaratmıştı. Böylece özgün seçenekler yok edilip Small'un sözleriyle Kuran "kasıtlı olarak geliştirilmiş bir metin" haline gelmişti (s. 78). Böylece, Kuran'ın *bir* metni iyi bir şekilde korunmuştur. Bu metinle ilgili Small şöyle der: "Bu tarz bir metni yaratmak, metnin alternatif biçimlerini ya yok etmek ya da bir türlü örtbas etmek, bugün Müslümanların kullandığı korunmuş metin haline getirmek muazzam bir insan çabası gerektirdi" (s. 93). Osman'ın standart haline getirdiği yazılı Kuran ile ilgili metin şu anlama geliyordu: "Tarihsel temelden yoksun olma pahasına, sonraki dönemlere ait el yazmalarının tek biçim olmalarını sağlamıştır. Tek bir modele dayalı klasik bir metin ciddi şüphelere açıktır." (s. 113, Westcott'tan alıntı). Yeni Antlaşma'nın ve Kuran'ın nüshalarının çoğaltılma sürecinin farklı olması, Yeni Antlaşma metin farklarının sayıca çokluğunun ve çeşitliliğinin nedenidir. Kuran'ın metninin standart hale getirilmesinde resmi bir otorite rol alırken, Yeni Antlaşma'nın nüshalarının çoğaltılmasında böyle olmamıştır. Bu yüzden Yeni Antlaşma ile kıyasla Kuran metinlerinde sayı ve çeşitlilik daha az görülür. Ayrıca şu da belirtilmelidir ki, Kuran'la ya da Yeni Antlaşma'yla ilgili metin seçenekleri, hiçbir kitabın öğretisini değiştirmez.

Kuran'ın Osman ve belki de diğerleri tarafından standart hale getirilmesinden dolayı biz aslında Yeni Antlaşma'nın özgün metnini belirleme konusunda Kuran'inkine göre daha iyi durumdayız. Small şöyle yorum yapar: "Bunu akılda tutarak Yeni Antlaşma'nın özgün metninin, Kuran'ın özgün biçimlerinden daha düzgün aktarıldığı güvenle belirtilebilir. Günümüze ulaşan elyazmalarında, gözlenebilir çoklukta seçenekle Yeni Antlaşma'nın özgün materyali mevcuttur; Kuran'la ilgili olarak gözlenebilenden daha az materyal var." (s. 78) "*Hiç özgün yazılı Kuran metni yoktu*" (s. 80, vurgu Small'ın). Small ayrıca, Kuran ve Yeni Antlaşma'yla ilgili iddialar hakkında şu soruları sormamızı önerir: "Kuran, Muhammed ve diğerleri tarafından metne insan eli değmediği iddialarına uymakta mıdır? Yeni Antlaşma tarihsel olarak güvenilir bir metin olduğu ve Mesih'in öğretileri ve savlarına yeterli bir tanık olduğu iddialarına uymakta mıdır?" (s. 90).

Evet, kutsal kitapların bile tarihi vardır. Bu tarihleri bilip değerlendirmek, gerçeği arayan herkesin sorumluluğudur. Yeni Antlaşma'ya iman eden kişi, aksine iddialara rağmen, Yeni Antlaşma metninin güvenilir olup tahrif edilmediğine dair inancın tarihi kanıtlarla desteklendiğinden emin olabilir.

Sonnotlar:

¹ Birçok İngiliz kitabı bu konuyu ele alır. Bu konuda bazı önemli yazarlar Daniel Wallace, Kurt Aland, Bruce Metzger ve Michael Holmes'tur. Ayrıca Gordon Fee ve Elton Epp iyi birer metin uzmanıdır. Bart Ehrman'ın kitapları metin eleştirisini popüler hale getirmiştir (hem de sansasyonel yapmıştır!). Ehrman Metzger'in yönetiminde okumuştur ama Metzger'in metne ölçülü yaklaşımını reddetmiştir. Bu konunun genel bakışı ve özellikle Ehrman'ın çalışmasında belli başlı sorunları görmek için bkz. Daniel Wallace, "Challenges in New Testament Textual Criticism for the Twenty First Century", *Journal of the Evangelical Theological Society* 52/1 (Mar 2009).

Beşiktaş Protestan Kilisesi

✍️ Kaan Koryürek

Beşiktaş Protestan Kilisesi 1991 senesinde kuruldu. Kurucularımız ve ilk iman eden kardeşler, bir apartman dairesinde toplanıyordu. 1994'te bir dükkanda, 2000'de ise şu anda bulunduğumuz, Rab'bin armağanı olan, binada toplanmaya başladık.

Bazı konularda eksiklerimiz ve zayıf yönlerimiz olabilir ama Rab'bin yönlendirişi ve güçlendirmesi ile sonuna kadar Rab'be hizmet etmek ve gelişmek amacındayız. Şimdiye kadar hizmetimizde yanlışlarımız ve eksiklerimiz oldu ama Rabbimiz'in büyük lütfu, sadakati sayesinde ve zaman zaman O'nun terbiyesi altında devam ettik ve şimdi Rabbimiz'in kendi kilisesini kurduğunu görüyor ve imanla O'nun yaptıklarını izliyoruz.

Kilisemizin Genel Amaçları

Rab'bi yüceltmek ve birlikte O'na tapınmak: Kilisemizin asıl varoluş amacıdır.

Dua ile Rab'bin isteğini anlamak ve O'nda güçlenmek: Duanın, imanlının ve kilisenin gücü olduğunu bilerek, gerek birlikte gerekse de bireysel dua yaşamına önem vermeleri konusunda kardeşleri teşvik ediyoruz ama bu konuda çok ama çok gelişmemiz gerekiyor, özellikle de kişisel dua yaşamlarımızda.

Rab'de kardeşlerle paydaşlık: Kardeşlerin çoğunun İstanbul'un değişik ve uzak bölgelerinde oturmaları ve yoğun çalışma hayatı dikkate alındığında bu kolay olmuyor. Hafta içi kilisede ve ev gruplarında toplanıyor ve aynı zamanda özel ziyaretlerle bunu gerçekleştirmeye çalışıyoruz ama yine de bu konuda eksik kalıyoruz. Tabii burada en önemli olan birbirimizi sevmekte gelişmek. Bu kolay olmuyor, çok değişik kökenlerden gelmiş olan kardeşlerin bir anda bunu gerçekleştirmesi zor. Bu konuda dua ediyor, kardeşlerimize örnek ve destek olmaya çalışıyoruz. En önemlisi Kutsal Ruh yüreklerimizde birbirimize karşı sevgisini yerleştiriyor. Aramızdaki paylaşımın, elimizden geldiğince, zamanımızı, düşüncelerimizi, yüreğimizi ve her şeyimizi içermeye hazır olması konusunda kardeşleri teşvik etmeye çalışıyoruz.

Rab'bin müjdesini duyurmak, Rab'bin verdiği ürünü toplamak: Rab'bin halkının bu ülkede çok olduğuna iman ederek, gerek ilişkisel müjdeleme gerekse de diğer yöntemleri kullanarak insanlara ulaşmaya çalışıyoruz, ancak bu konuda da çok gelişmemiz gerektiğine inanıyoruz.

Rab'bin sözünü öğretmek ve doğru öğretiyi korumak: Kardeşleri Rab'bin sözünü anlamak, öğrenmek ve uygulamak konusunda teşvik ediyoruz. Kutsal Kitap çalışmaları, birebir öğrenci yetiştirme, Hasat ve diğer seminerler ve yardımcı kitaplar aracılığıyla kardeşleri hazırlıyoruz. Şeytan'ın her zaman yozlaştıran ve imanı alt üst eden öğretmenleri ve öğretileri kiliseye sokmaya çalıştığını bilerek, bu konuda kardeşlerimizi bilinçlendirip hazırlıyoruz. Kendimizi de bu konuda Rab'bin sözü ışığında değerlendirmeye çalışıyoruz.

Rab'bin öğrencilerini yetiştirmek, yetkinleşmek: Yeni iman eden kardeşler imanda, sevgide, kutsallıkta ve hizmet konusunda büyümedikçe maalesef etkin ve kilisede pek kalıcı olamıyorlar. Bu konuda en büyük çabamız her yeni iman eden kardeşin olgun bir kardeş ile öğrenci olarak yetişmesi; henüz bu uygulamayı tam olarak oturtamadık.

Genç kardeşlerimizi kilisenin gelecek nesli olarak hazırlamak: Gelecek nesli şimdiden Rab'bin sözünü ve yollarını anlatarak, paylaşım ve sosyal ortamlarla geleceğe hazırlamaya çalışıyoruz. Rab gençlik grubumuzu, hem hizmet eden kardeşler hem de yeni iman eden genç kardeşler aracılığıyla bereketliyor.

Ağabeyler ve ablalar yetiştirmek: İmanda olgunlaşmaya başlayan kardeşleri artık hep ilgilenilmekten ziyade yeni kardeşlerle ilgilenmeye teşvik ediyoruz. Kiliseye yeni gelen ve yeni iman eden kardeşleri en çok tutan faktörün onlarla ilgilenen imanda olgun ağabeyler

ve ablalar olduğunu gördük. Ön planda hizmet eden kardeşler sorumluluklarla ve sorunlarla sürekli meşgul olduğu için bu kardeşlerin yaptığı hizmet hayati bir önem taşıyor.

Mesih'in gelişi için kiliseyi hazırlamak; yetkinleşmek, ayık ve uyanık olmak, zorluklardan geçmeye hazır olmak.

Rab'bin gelişinin her geçen gün yaklaştığını bilerek hazır olmak, hasadı toplamak ve gerektiğinde daha sıkıntılı dönemlerden geçmeye hazır olmak.

Gerektiğinde ve Rab'bin yönlendirişi doğrultusunda, elimizden geldiği kadarıyla, İstanbul ve Türkiye'deki kiliseler ve hizmet kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

Kilise içinde ve dışında, kardeşlerimize armağanları ve çağrularına göre hizmet alanları açmak ve onları desteklemek. Kardeşlerimizi desteklemeye çalıştığımız bazı hizmet alanları şunlardır:

- Yazarlar, konuşmacılar
- Kutsal Kitap öğretmenliği
- Yayıncılık ve medya hizmeti
- Fakirler ve mülteciler arasında hizmet
- Bayan hizmeti
- Çok sınırlı olsa da yurt dışında kilise ve müjdeleme hizmeti
- İman savunmacıları
- Sanat aracılığıyla müjdeleme

Rabbimiz'in kilisesini kurduğunu ve dünyanın sonuna dek bizimle birlikte olduğunu bilerek, Rab'bin işine Kutsal Ruh'un gücü ve yönlendirişi, iman ve sevgi ile devam etmeye kendimizi adadık. Bütün yücelik Babamız Tanrı ve Rabbimiz İsa Mesih'in olsun. 🇹🇷

Vaaz etme hakkında:

“(Vaazlarda) önerdiğimiz uygulamaların sadece iyi (yani Kutsal Yazılarla tutarlı) olması değil, gerekli (yani Kutsal Yazıların talep ettiği doğrultuda) olması da gerekir. Kuşkusuz, bu birçok vaazda öne sürülen çok miktarda uygulamayı ortadan kaldıracak, ancak kürsüye daha çok dürüstlük getirecektir.”

Michael Scott Horton

“Application in Sermons”, *Out of the Horse's Mouth*,
< <http://www.whitehorseinn.org/blog/2012/02/15/application-in-sermons> >
(25 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir)

İstirahat

Hristiyan Hizmetkârın Dostu

✍️ J.M. Diener

Yirminci yüzyılın başında, Charles Cowman adında bir müjdecî, beş yıl içinde Japonya'daki her eve Müjde'yi bildirmeyi hedefledi. Bu hedefe ulaşmak için kendisini feda etti. Durmadan, istirahat etmeden her gün çalıştı, çalıştı ve sonunda hedefine ulaştı. Ancak bu kadar çabadan sonra, Cowman fiziksel olarak harap olmuştu. Altı yıl boyunca bir sürü kalp krizi geçirdi ve giderek hizmet edemez duruma geldi. Eninde sonunda, acılar içinde öldü.¹ Cowman'ın ölümünden sonra eşi Letti yaşam öyküsünü yazdı ve kocası Charles'ı Müjde'yi paylaşmak uğruna kendini resmen öldürdüğü için övdü.²

Bu örnek Protestan iş ahlakının aşırı bir örneği olsa da, tam zamanlı hizmet eden Hristiyanların böyle bir hayat sürmesi işten değildir. 2009'da Fuller Institute, George Barna ve Pastoral Care, Inc., tarafından hazırlanmış bir araştırma, ABD'de hizmet eden pastörlerin büyük bir çoğunluğunun haftada 55 ile 75 saat arası mesai yaptıkları sonucunu elde etti.³ Kültürlerarası hizmet eden Hristiyanların çoğu, haftada en az bu kadar hizmet ediyor ve bazen daha çok çalışıyor. Bunun sonucu sık sık tükenme, kronik hastalık ve hizmeti bırakıp seküler iş dünyasına dönmek oluyor. Bazen hizmetler mahvoluyor, evlilikler bozuluyor ve çocuklar arada kalıyor. Türk kilisesindeki önderler için bu çok kötü bir örnektir. Çünkü bu dillendirilmeyen beklentiye göre, Türk önderlerin en az yabancılar kadar, hatta onlardan daha fazla çalışmaları gereklidir. Ancak bu gerçekçi bir beklenti değildir; ne Kutsal Kitap'ın temel öğretilerine ne de Türkiye'deki koşullara göre.

Bu bağlamda istirahat neredeyse günah olarak görülür. "Ben Tanrı'nın hizmetindeyim ve canımı, malımı, ailemi onun için feda edeceğim! Ölüncü istirahat ederim," denir. Bir Amerikan atasözü, "Kötüler için rahat yoktur ve iyilerin rahata ihtiyacı yoktur,"⁴ der ve tam zamanlı hizmet eden Hristiyanların büyük bir çoğunluğu bunu benimsemiştir. İstirahat ihtiyacını kabullenen hizmetkâr ise, istirahati sadece sonra daha iyi çalışabilmek için kısa bir dinlenme süresi olarak görür.⁵ "Bu dünyaya Tanrı'ya ve insana hizmet etmek için geldik," diye düşünürler.

Bazı seküler yazarlar, Hristiyanların bu çaba dolu hayatlarına bakarak Hristiyanların genel olarak sevinçten yoksun bir topluluk olduğunu düşünür ve bundan dolayı Hristiyan olmak istemezler.⁶ Sevinçten yoksun, çaba dolu bir hizmet Hristiyan için tembellek kadar kötü bir tanıklıktır.

Peki, Tanrı bu tavır hakkında ne düşünür? Durmaksızın çalışmamızı ister mi? İstirahat, çalışma ile Hristiyan hayatındaki sevincin ilişkisi nedir? Tanrı'nın sözünde buna kesin bir cevap vardır ve bu cevap "Şabat prensibi"dir.

"Şabat" (שַׁבָּת- *šabbāt*) kelimesi, "durmak, bırakmak ve dinlenmek" anlamında olan שבת (*šbt*) kökünden gelir.⁷ Şabat prensibine göre insan duracak, işini bırakacak ve dinlenecektir. Kutsal Kitap'a bakarsak, bu prensip yaratılışta bir standart olarak açıklanır. Eski Antlaşma'ya göre Şabat önemli bir simgedir ve Yeni Antlaşma'ya göre Mesih İmanlısı'nın yaşadığı devamlı bir durumdur. Beraber bunlara göz atalım.

Yaratılışın Standardı

İstirahat ile ilgili olan ilk ilginç nokta, Tanrı'nın bize bunu Yaratılış kitabında bir örnek olarak sunmasıdır. Yaratılış 2:1-3'te şöyle yazılmıştır:

Gök ve yer bütün öğeleriyle tamamlandı. Yedinci güne gelindiğinde Tanrı yapmakta olduğu işi bitirdi. Yaptığı işten o gün dinlendi. Yedinci günü kutsadı. Onu kutsal bir gün olarak belirledi. Çünkü Tanrı o gün yaptığı, yarattığı bütün işi bitirip dinlendi.

Tanrı, ilahi varlık olarak yorulmaz (Yşa. 40:28) ve böylece dinlenmeye ihtiyacı olmaz. Ancak, Yahve bile işlerinden “dinlendi”.⁸ Burada Tanrı bize çalışmanın ve istirahatın ilişkisini gösteriyor. Michael Wittmer bu ayetleri şöyle özetler:

Hayat yalnızca çalışmaktan ibaret değildir. Çalışma ve dinlenme, emek ve istirahat ile canlanma arasında dengeli bir düzen olmalıdır. [...] Kutsal Kitap'taki yaratılış hikâyesi istirahatın bir hedef olduğunu bize açıklar. Tanrı'nın yaptığı gibi, emeğimizin ürünlerinden zevk alabilmek için yoğun çalışırız.⁹

Şabat prensibi temel olarak, altı gün çalışmak, yedinci gün ise durup istirahat etmektir. Örnek altı gün ve bir gün şeklindedir; beş gün ve iki gün veya dört gün ve üç gün veya yedi gün ve sıfır gün değildir. Bu istirahatte boş vakit söz konusu olur; oynarız, çabalarımızın meyvelerini tadarız. Bu günlerde oynamak önemlidir, çünkü oyun Tanrı'nın yaratılışın önemli bir parçasıdır.¹⁰ Alman filozof Josef Pieper, istirahatte geçirdiğimiz boş vaktin, fiziksel ve akli dinlenmekten fazlası olduğunu öne sürer. Günlük hayatımızdan çıkarak, doğa üstü gerçeklere sarılırız. Böylece canlarımız tazelenir ve günlük hayat için güç kazanmış oluruz. Boş vakit, Tanrı'nın bize verdiği nimetlerin bir kutlamasıdır!¹¹

Ayrıca Wittmer, Şabat üzerinde yazdığı bölümde bize şunu hatırlatır: Tanrı'nın Şabat Günü'nü özel olarak kutsamasıyla, Yahve kutsal vakitleri ve mevsimleri yarattı.¹² İlginç olan nokta şudur: Haftada kutsanan tek gün, istirahat etmemiz gereken gündür!

Eski Antlaşma'nın Simgesi

Tanrı bu Şabat prensibini, Musa aracılığıyla İsrailoğullarına verdiği Kutsal Yasa'da bir noktaya getiriyor. On Buyruk'ta Şabat Günü hakkında şöyle buyuruyor:

Şabat Günü'nü kutsal sayarak anımsa. Altı gün çalışacak, bütün işlerini yapacaksın. Ama yedinci gün bana, Tanrın RAB'be Şabat Günü olarak adanmıştır. O gün sen, oğlun, kızın, erkek ve kadın kölen, hayvanların, aranızdaki yabancılar dahil, hiçbir iş yapmayacaksınız. Çünkü ben, RAB yeri göğü, denizi ve bütün canlıları altı günde yarattım, yedinci gün dinlendim. Bu yüzden Şabat Günü'nü kutsadım ve kutsal bir gün olarak belirledim. (Çık. 20:8-11)

Tanrın RAB'bin buyruğu uyarınca Şabat Günü'nü tut ve kutsal say. Altı gün çalışacak, bütün işlerini yapacaksın. Ama yedinci gün bana, Tanrın RAB'be Şabat Günü olarak adanmıştır. O gün sen, oğlun, kızın, erkek ve kadın kölen, öküzün, eşeğin ya da herhangi bir hayvanın, aranızdaki yabancılar dahil, hiçbir iş yapmayacaksınız. Öyle ki, senin gibi erkek ve kadın kölelerin de dinlensinler. (Yas. 5:11-14)

Bu ayetlere göre, Şabat Günü bir istirahat günüydü. O gün istirahat haricinde bir şey yapılmazdı. Eski Antlaşma'da halkın yedinci günde herhangi bir ibadete veya ayine katıldığına dair bir kanıt yoktur. Kâhinler yalnızca özel sunu sunardı; halk ise istirahat ederdi.¹³

Tanrı Şabat istirahatini hem Yaratılış'a hem de İsrailoğullarının Mısır'dan kurtuluşuna bağlar ve bundan da ileri gider: Mısır'dan Çıkış 31:12-17'de Tanrı, Şabat Günü'nü, İsrailoğulları ile arasındaki antlaşmanın önemli bir simgesi olarak belirler. Şabat sadece yedi günde bir gün değil, yedi yılda bir yıl de istirahat etmek idi (Lev. 25:4). Bu simge İsrailoğullarının Yahve'ye bağlılığını ve O'na olan imanlarının ispatıydı.

Ancak İsrailoğulları antlaşmanın öbür simgesi olan sünneti yerine getirdilerse de, Şabat'ı yerine getirmekte çok zorlandılar. Sanki Yahve'nin vakitlerini nasıl kullanacaklarına dair egemen olduğunu kabul edemediler. Tanrı peygamberler aracılığıyla, zaman zaman İsrail'in cezalandırılmasının nedeninin Şabat'ı tutmamalarından kaynaklandığını bildirdi.¹⁴ Eğer İsrail tövbe edip Şabat Günü'nü tutmaya başlarsa, Yahve onları bağışlayacaktı (Yşa. 48:13-14). Ancak ne İsrail ne de Yahuda tövbe etti ve böylelikle Tanrı onları Assur'a ve Babil'e sürdü.

Sürgündeyken, İsrailoğulları Şabat hakkındaki derslerini almışlar gibi görünüyordu. Yunan döneminde ortaya çıkan Yasa uzmanları, Şabat hakkında bir sürü töre oluşturmuştu. Bunlar İsa Mesih'in döneminde özellikle Ferisiler tarafından yerine

getiriliyordu.¹⁵ İsa, hizmeti süresince Şabat konusunu Ferisiler ve din bilginleri ile epey tartıştı.¹⁶ Ferisilere açık bir şekilde, “İnsan Şabat Günü için değil, Şabat Günü insan için yaratıldı,” dedi (Mar. 2:27). Mesih bu açıklamasıyla Şabat prensibini yeniden doğru biçimiyle hatırlatıyordu: Şabat dinlenmektir; zoraki bir şekilde değil, Tanrı’yu öven bir şekilde. Mesih’in bu ifadesinde Yeni Antlaşma imanlılarının Şabat’a karşı tavrı bulunuyor. Ancak Yeni Antlaşma imanlıları için Şabat istirahati veya “huzuru” başka önemli bir mana taşımaktadır.

Yeni Antlaşma’nın Devamlı Durumu

On Buyruk hepsi Yeni Antlaşma’da tekrar edilip derinleştirilir, Şabat Günü dahil.¹⁷ İbraniler 4:1-11’de, yazar Şabat Günü emrinin Mesih İmanlıları için anlamını açıklar.

*Bu nedenle Tanrı’nın **huzur diyarına** girme vaadi hâlâ geçerliyken, herhangi birinizin buna erişmemiş sayılmasından korkalım. Çünkü onlar gibi biz de iyi haberi aldık. Ama onlar duydukları sözü imanla birleştirmedikleri için bunun kendilerine bir yararı olmadı. Biz inanmış olanlar **huzur diyarına** gireriz. Nitekim Tanrı şöyle demiştir: “Öfkelendiğimde ant içtiğim gibi, Onlar **huzur diyarına** asla girmeyecekler.” Oysa Tanrı dünyanın kuruluşundan beri işlerini tamamlamıştır. Çünkü bir yerde yedinci günle ilgili şunu demiştir: “Tanrı bütün işlerinden yedinci gün **dinlendi**.” Bu konuda yine diyor ki, “Onlar **huzur diyarına** asla girmeyecekler.” Demek ki, bazılarının **huzur diyarına** gireceği kesindir. Daha önce iyi haberi almış olanlar söz dinlemedikleri için o diyara giremediler. Bu yüzden Tanrı, uzun zaman sonra Davut’un aracılığıyla, “bugün” diyerek yine bir gün belirliyor. Daha önce denildiği gibi, “Bugün O’nun sesini duyarsanız, Yüreklerinizi nasırlaştırmayın.” Eğer Yeşu onları **huzura** kavuştursaydı, Tanrı daha sonra bir başka günden söz etmezdi. Böylece Tanrı halkı için bir Şabat Günü rahatı¹⁸ kalıyor. Tanrı işlerinden nasıl **dinlendiyse**, O’nun **huzur diyarına** giren de kendi işlerinden öylece **dinlenir**. Bu nedenle o **huzur diyarına** girmeye gayret edelim; öyle ki, hiçbirimiz aynı tür sözdinlemezlikten ötürü düşmesin.¹⁹*

Bu ayetlerde geçen “huzur diyarı” ve “dinlenme” ifadeleri, Grekçe ἀνάπαυσις (anapausis), ἀνάπαυω (anapauiō), κατάπαυω (katapauiō) ve κατάπαυσις (katapausis) terimlerinin çevirisidir. Septuaginta’da bu ifadeler שַׁבַּת (šbt) köklü terimlerin tercümesinde kullanılır.²⁰ Yani “huzur diyarı” ve “dinlenme” “şabat”tır. Şabat rahatı, sadece haftada bir güne bağlı değildir, iman hayatımızın tümünü kapsar. Wittmer bu bölümü temel olarak dört açıklama ile özetler:

İstirahat, hem yaratılışın hem de kurtuluşun hedefidir.

Söz konusu ayetler bir şekilde kurtuluş rahatımıza zaten kavuştuğumuzu söyler.

İsa Mesih bizim için acı çekip öldü. Kurtuluşumuzu kazanmak için kendi eylemlerimize güvenmekten ziyade, Mesih’in tamamlanmış olan eylemi sayesinde rahat buluruz.

İsrailoğullarının Şabat Günü’nde çalışmalarını durdurup istirahat etmeleri gibi, biz de artık kendi dinsel eylemlerimize ve iyiliklerimize güvenmiyoruz. Mesih’te huzur ve rahat buluyoruz.²¹

Biz imanlılar için her gün bir Şabat Günü olmalıdır. Ancak bu gerçeği gündelik hayatımızda nasıl yansıtmalıyız?

Şabat Prensibini Uygulamak

Bu prensibi günümüze uyarlamak o kadar kolay değil. Yeni Antlaşma imanlısının rahatının sürekli olması biraz olağanüstüdür. Bunu aklen kabullenebiliriz, ama Cowper gibi, Mesih’e olan bağlılığımızdan dolayı kendimizi yine fiziksel olarak mahvedebiliriz. Bazen de tam

tersi, hayatın tümünü boş vakit olarak görerek tembellik yapabiliriz ve hiç çalışmayabiliriz. Her zamanki gibi iki uç nokta da gerçeklerden uzaktır. Gerçek, bunların arasındaki gerilimde bulunur.

Burada uygulamaya geçmeden, şunu hatırlatalım: Pavlus, Romalılar 14:5-6'da, artık bizim herhangi bir günü başka bir günden daha kutsal saymamamızı buyurur. Hristiyan kardeşlerimizi Şabat presibini günbegün uygulayıp uygulamamadıklarına bakarak yargılamayalım. Her imanlı kendi hayatında bunun dengesini kendi çözmekle sorumludur. Ancak, Şabat prensibi – istirahat prensibi – yaratılışın önemli bir parçasıdır. Kendine bakmayan insan sağlığını yitirir ve erken bile ölebilir. Bu da Tanrı'nın bir tür yargısıdır.

Bunlardan dolayı, özellikle topluluğa tam zamanlı hizmet edenlerin kendilerini kollamaları ve bir gün istirahat etmeleri konusunda dikkatlice düşünüp kendileri için bir uygulama geliştirmeleri gereklidir. Haftada bir gün istirahat etmek imanımızın bir ifadesidir. Bugün istirahat etmeye razı olarak, Tanrı'ya, "Asıl çalışan sensin ve bu işler senin gözünde doğru olan zamanda bitireceğine inanıyorum" demiş olurum. Zaten her şeyi yapan O'dur, bizse O'nun emektaşlarıyız (1Ko. 3:9; 2Ko. 6:1). Yorulmayan Patronumuz bir gün istirahat etme ihtiyacı gördüğüne göre, biz yorulan fani insanların bu istihate çok daha fazla ihtiyacımız olduğu kesindir!

Şunu her zaman hatırlatmalıyız: İstirahat etmek ve boş zaman yaratmak bir tür ibadettir. Pieper'e göre, rahat, içimizde durağan, sessiz ve içsel huzurla dolu olmak demektir.²² İstirahatin en önemli yönlerinden biri kutlamadır.²³ Dinlenerek Tanrı'nın iyiliğini kutlarız. Beraber oynayarak, O'nun mizah duygusunu, O'nun yarattığı insan kültürünü kutlamış oluruz.²⁴ Tanrı bu günü bize bir hediye olarak verdi. O günü kutlayalım.

Çoğunluk açısından Pazar günü böyle bir gün sayılabilir, ancak Pazar, tam zamanlı hizmet edenler için en yoğun gün olur. Bundan dolayı, onların başka bir gün istirahat etmeleri önerilir. Batıdaki pastörler genellikle Pazartesi'yi istirahat günü olarak geçirirler. Ancak bu konuda kural koyulmaması gerekir, çünkü "Mesih bizi özgür olalım diye özgür kıldı. Bunun için dayanın. Bir daha kölelik [yani Yasa'nın] boyunduruğuna girmeyin." (Gal. 5:1) Bu bir ilke olarak yaşanmalıdır, bir kural olarak değil. Ancak, yukarıda belirttiğimiz gibi, haftada mutlaka *bir* gün istirahat etmeliyiz; iki değil, üç değil (tatil hariç, tabii).

Hizmetkâr, o bir günde çalışmamayı var gücüyle sağlamalıdır, çünkü hizmetin gereksinimleri sınırsız o günü alt edebilir. Cep telefonunuzu kapatın. E-Postanıza, bilgisayarınıza, akıllı telefonunuza, iPad'inize bakmayın. Genel olarak yaptıklarınızı yapmayın. Sizi ve ailenizi istirahat ettiren bir şey yapın. Mesela ailece pikniğe gidin. Kanepeye uzanıp TV seyredin veya hizmetle ilgili olmayan kitap okuyun. Çocuklarınızla ve eşinizle vakit geçirin. Tanrı'yla diğer günlerden daha uzun, daha derin vakit geçirin. Emin olun ki ertesi gün kendinizi daha güçlü ve dinlenmiş hissedeceksiniz. Bereket dolu altı günde, bereketten yoksun kalan yedi gün boyunca yapabileceğinizden daha fazlasını yaparsınız.

Sonnotlar:

- ¹ "Charles Cowman", *Wikipedia* < http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Cowman > (05 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ² Eşinin ifadesi şöyleydi: "Charles Cowman'ın ne kadar yüksek bir baskı altında çalıştığını bilen yakınları, onun bu gerginliğe bu kadar uzun katlanabildiğine şaşırıyorlardı. Hiç durmadı. Gece gündüz, aylarca, yıllarca inanılmaz bir tempoda çalıştı. [50 yaşındayken] Sağlığının bozulmasından birkaç yıl önce, dostları ona bu temponun sağlığını ve gücünü tüketeceğini söylediler, hızını azaltmasını önerdiler. Ama Charles Cowman ilerlemeye devam etti. ... 70 yaşına kadar yaşayan insanların çoğu, onun 56 yaşına [ölümüne] kadar başardıklarını başaramadı." Lettie B. Cowman, *Missionary Warrior: Charles E. Cowman*, 2. baskı (Greenville, IN: OMS International, 1976), s. 386.
- ³ "Why Pastors Leave the Ministry by Fuller Institute, George Barna and Pastoral Care Inc.", *The Free Believers Network* < <http://freebelievers.com/article/why-pastors-leave-the-ministry> > (05 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁴ "There's no rest for the wicked and the righteous don't need none."
- ⁵ Bu batı kültürüne Greklerden kalan bir fikirdir. Bkz. Michael Wittmer, *Heaven Is a Place on Earth* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2004), s. 143.

- ⁶ Friederich Nietzsche bu kanıdaydı. David Naugle, "A Serious Theology of Play", *Q ideas for the common good* < <http://www.qideas.org/blog/a-serious-theology-of-play.aspx> > (27 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁷ "Sabbath", *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*, CD-ROM, ed. Willem A. VanGemeren (Grand Rapids, Michigan: Zondervan Publishing House, 2001). Wittmer, a.g.e., s. 140-141. Bkz. *Açıklamalı Kutsal Kitap* (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2009), s. 9, not 2:2.
- ⁸ Bkz. Çık 31:17b: "Çünkü ben, RAB yeri göğü altı günde yarattım, yedinci gün işe son verip dinlendim."
- ⁹ Wittmer, a.g.e., s. 142-143.
- ¹⁰ Naugle, a.g.e.
- ¹¹ Josef Pieper, *Leisure: The Basis of Culture* (London: Faber & Faber, 1952), s. 55-56, 71.
- ¹² Wittmer, a.g.e., s. 142.
- ¹³ A.g.e., s. 143-144.
- ¹⁴ Bkz. Lev. 26:34-25; 2Ta 36:21; Yer. 17:10; Hez. 20:12-24. Wittmer, a.g.e., dipnot 13 ve 14.
- ¹⁵ Alfred Edersheim, "Traditionalism, Its Origin, Character, and Literature; The Mishnah and Talmud; The Gospel of Christ; The Dawn of a New Day", *The Life and Times of Jesus the Messiah* (1883) < http://philologos.org/_eb-lat/book108.htm > (06 Şubat 2012 tarihinde erişilmiştir). Merrill C. Tenney, "The Babylonian Exiles" ve "The Pharisees", *New Testament Times* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1965), s. 81-82, 91-94.
- ¹⁶ "İnsanoğlu Şabat Günü'nün de Rabbi'dir" ifadesini kullanarak Ferisilerin Şabat törelerinin yasaya aykırı olduğunu açıkladı. Bkz. Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28; Luk. 6:1-5; Yuh 5
- ¹⁷ Buna karşı, Wittmer şu açıklamada bulunur: "On Buyruğun Yeni Antlaşma'da yeniden ifade edilmeyen tek buyruğu Şabat'tır. Mesela, İsa zina ve cinayete şehvet ve kızgınlığı ekleyerek derinleştirdiyse de, Şabat'tan hiçbir şekilde bahsetmez. Ayrıca Yeni Antlaşma Hristiyanların Şabat Günü'nü tutmamalarını gerektiğini çok açık bir şekilde açıklar." (A.g.e., s. 147) Wittmer'in ifadesine göre, Yeni Antlaşma'da On Buyruğun hepsi derinleştirilip ruhsal bir anlam kazanır. Bunu mantıklı sonucuna götürürsek, İbr. 4'te geçen bu kısmın, aslında Şabat buyruğun yeni ruhsal ifadesi olarak görülmesi gerekir. Şabat artık bir gün değil, devamlı bir durumdur.
- ¹⁸ Grekçede "Şabat günü rahatı" σαββατισμος (*sabbatismos*) kelimesi ile ifade edilir. Bu kelime Yeni Antlaşma'da bir tek burada geçer ve yalnızca Şabat Günü istirahati için kullanılan özel bir terimdir.
- ¹⁹ Vurgu eklendi.
- ²⁰ R. Hensel ve C. Brown, "ἀνάπαυσις", *New International Dictionary of New Testament Theology*, CD-ROM, ed. Colin Brown (Grand Rapids, Michigan: Zondervan Publishing House, 2001).
- ²¹ Wittmer, a.g.e., s. 148-149.
- ²² Pieper, a.g.e., s. 51-52.
- ²³ A.g.e., s. 55-56.
- ²⁴ Naugle, a.g.e. Ayrıca Naugle, İsa Mesih hakkında, "Acılar adamı ve kederi bilen biri olsa da, aynı zamanda gülmeyi bilen bir mizah adamıydı" der. İsa Mesih bile oynayıp kutlama yapmak için vakit ayırmıştır.

Ed Morgan'a teşekkürler (bkz. Çık 1:21)

12-03-2003

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

İmanlının Boş Vakti

Eğlenceyi, harcamayı ve kendi isteklerine düşkünlüğü teşvik eden bir dünyada, boş vakti değerlendirmekle ilgili Kutsal Kitap'a uygun bir görüşe sahip olmak hakikaten zor. Genellikle insanlar boş vakti Kutsal Kitap'a aykırı bir şekilde değerlendirirler; imanlıların, bu konudaki bakış açılarını Kutsal Kitap'a göre yeniden şekillendirmeleri gerekir. İmanlının amacı dünya gidişatına uymak değil, Tanrı'yı onurlandırmak ve Tanrı'nın verdiklerini saygın bir şekilde kullanmaktır.

Tanrı'nın verdiği bir armağan olan boş vakit, dinlenme, rahatlık, fiziksel ve zihinsel sağlığı canlandırma amaçlıdır. Dinlenme yaratılışın düzeninin bir parçası, kutsal bir sorumluluktur. Tanrı Vaiz kitabında insana sağladığı boş vaktin tam ve zevkle kullanımını onaylar. Tanrı'nın insanlara teslim ettiği birkaç kâhyalık vardır. Bunlar zaman, para, iş ve boş vakittir. Bunlar üzerindeki kâhyalık görevimizi kendi istediğimize göre değil, Tanrı'nın istediği şekilde yerine getirmemiz gerekir. Bir Yahudi haham şöyle der: 'İnsanlar, Tanrı'nın kendilerine sunduğu ama ihmal ettikleri boş vakitler için Tanrı'ya hesap verecekler.' Boş vaktimizi ihmal etmek gurur veya nankörlük sayılır. Ancak bu konuda aşırıya kaçmamak önemlidir, yoksa tuzağa düşeriz. Hızlı değişen ve parayı putlaştıran dünyada boş vakitlerimizi ailemizle, sevdiklerimizle değerlendirme, onlarla oyun oynayabilme arzusu, imanımızın bir ifadesidir.

Bu konuda sakınılması gereken üç nokta var: İlk olarak putperestlikten kaçınmak lazım. Bazen insanlar boş vakitlerini o kadar önemserler ki insan bu zamanlar için yaşıyormuş gibi bir izlenim doğar. Bu kişilerin akli hep eğlencede, keyifte, sporda veya tatildedir. Bazılarının işkolik olması gibi bu kişiler de boş vakti putlaştırırlar. İkinci sorun, boş vakti, sırf zevklerini tatmin etmek amaçlı var olduğunu düşünmek veya hayatın nihai hedefi olarak görmektir. Üçüncü sorun faydacılıktır, yani boş vaktin iyi veya faydalı olabilmesi için bir şeyi üretmesi gerektiğini düşünmektir. Bu bir açıdan doğrudur. Boş vakit kişinin daha verimli çalışabilmesi için rahatlık sağlar, ancak boş vakit sırf sonucunda bir şey ürettiği için değil, kendisi yararlı olduğu için önemlidir.

Ken Wiest, J.I. Packer'ın "Leisure and Life-Style: Leisure, Pleasure and Treasure" başlıklı makalesinin özetini yaptı. J.I. Packer "Leisure and Life-Style: Leisure, Pleasure and Treasure" *God and Culture*, D.A. Carson ve John Woodbridge, editörler (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1993), s. 356-368

İnsan Yaşamının Kutsallığı

1. Bölüm

✍ David P. Gushee

🗨 Petek Balcı

Çoğu Hristiyan, insan yaşamının kutsal olduğu fikrini en azından lafta destekler. Gerçekten, kürtaj, kök hücreler ve ötenazi gibi meseleler üzerine neredeyse 40 yıl mücadele ettikten sonra, “yaşamın kutsallığı” ifadesi, görüşlerini haklı çıkarmak için birçok Batılı Hristiyan tarafından kullanılan bir slogan haline gelmiştir. Ama bazen bu slogan üzerine fazla düşünülmez. “Herkesin” “yaşamın kutsallığı”nın ne anlama geldiğini bildiği varsayılır.¹ Ancak aslında kavram, kökeninde ve çıkarımlarında genellikle anlaşıldığından çok daha karmaşıktır. Üzerinde düşünmeden ve dünya görüşümüzü gerçekten nasıl etkilediğini bilmeden bir sloganı dillendirmek Hristiyanlar için yeterli olmayacaktır.

O zaman insan yaşamının kutsallığı nedir? Her türden Hristiyan bunu savunmalı mı ve ne şekilde savunmalı? Ya da biz bu terimi kullanmayı ya fazla politik gerekçelerle kullandığı için yoksa uygulamasının çok sınırlı olduğunu düşünerek bırakmalı mıyız? Aksine, ben insan yaşamının kutsallığının sadece bir slogan değil, hepimizin anladığından çok daha geniş imaları olan olağanüstü zengin ve önemli bir Hristiyan ahlakı kanısı olduğuna inanıyorum. Her insanın dokunulmaz itibarı ve ölçülemez değeri olduğu inancı Kutsal Kitap’a ait inançtan dünyaya kalan en değerli miraslardan biridir. İnsanların birbirine bakışını ve davranışını derinden değiştirip yüceltir. Günahkâr yapımızdaki en karanlık istekleri dizginler. Bin yılda her gün hem yaşamları kurtarmış hem de niteliklerini güçlendirmiştir. Gerçekten, kültürümüzün ahlaki ve yasal kurallarının ve dünyamızın çoğunun üzerine inşa edilmiş olduğu temel sağlar.

Bunun için hem onun anlamını belli belirsiz anlayıp ucuz bir politik slogan olarak kullananlardan hem de bunun anlamını kesinlikle bilip bunu kökünden reddetmeye çalışan daha etkili düşmanlardan korumaya değer bir kavramdır. Onun derinliğini, zenginliğini ve imalarını gerçekten anlayabilmemizin tek yolu Kutsal Yazıların kendisine başvurmaktır.

Eski Antlaşma ve İnsan İtibarı

Yaratılış. Yaşamın kutsallığıyla ilgili çoğu açıklamalar Yaratılış 1’den şu etkileyici parçayla başlar:

Sonra Tanrı şöyle dedi: ‘Kendi suretimizde, kendimize benzer insan yaratalım, öyle ki, denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, evcil hayvanlara, sürüngenlere, yeryüzünün tümüne egemen olsun.’

Böylece Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı’nın suretinde yarattı. Onları erkek ve dişi olarak yarattı. (Yar. 1:26-27)

Burada tam olarak ne söylenmek istenir? İnsanların yaratıldığı bu suret ya da Tanrı’ya benzerlik (Tanrı’nın sureti) nedir? İlk bakışta suret, Tanrı ile insan arasında bir benzerlik ya da uygunluğa bir çeşit gönderme yapar, ana baba ve çocuk arasındaki benzerliğe gönderme yapar gibi görünür.² Bizim Tanrı’ya benzerliğimizin bizi diğer yaratıklardan ayıran “tanrı gibi” düşünsel, ruhsal ve ahlaki kudretleri içerdiği hakkında birçok yorum yapılmıştır.³

Ama suret bizim işlevimizi de belirtebilir: yaratılan düzenin üzerinde sürmesi gereken egemenlik buyruğu. Önce Tanrı “insanları kendi suretimizde yaratalım” der, sonra hemen onların egemen olacağını söyler. Çıkarılan mantıki sonuç, Tanrı’nın suretinde yaratılmanın anlamının dünya ve yaratıkları üzerinde egemen olma anlamındadır. Kutsal Kitap uzmanı Gerhard von Rad bunun bizim “dünyanın efendisi statümüze” gönderme yaptığını belirtir.⁴ Bu bir tür ilahi mutlak yetkinin aktarımı, daha çok seçilmiş elçilerini veya temsilcilerini yetkiyle donatan bir kral davranışı olarak görülebilir.

Mezmunur 8'de, Tanrı'nın görkemi ile insan değeri arasındaki bağlantı hakkında bu krallık ve hükümdarlık davranışı temasını muhteşem bir şekilde işler:

*Seyrederken ellerinin eseri olan gökleri,
Oraya koyduğun ayı ve yıldızları,
İnsan ne ki, onu anasın,
ya da insanoğlu ne ki ona ilgi gösteresin?
Onu [Tanrı'dan] biraz aşağı kıldın,
Başına yücelik ve onur tacını koydun.
Ellerinin yapıtları üzerine onu egemen kıldın,
Her şeyi ayaklarının altına serdin... (Mez. 8:3-6)*

Burada mezmurcu hem insanın önemsizliğini hem büyük değerini ifade eder. Göklere bakıldığında yaratılışın görkeminin karşısında insanlar cüce görünür.

Tanrı'nın bakış açısından insanlar, aslında yaratılışın tamamı üzerinde krala uygun bir hükümdarlık kuran krallardır. İnsan itibarının bu yükselişi insan kültürüne şaşırtıcı bir katkıdır.⁵

Yaratılış 9'da, *Tanrı sureti* ile cinayet ve cinayetin cezasının öneminin arasında bağlantı kurulur. Kutsal Kitap boyunca sadece burada "Tanrı sureti" kavramı, bu asil türün ne yapmaması gerektiği anlamında kullanılır:

*Kim insan kanı dökerse,
Kendi kanı da insan tarafından dökülecektir.
Çünkü Tanrı insanı kendi suretinde yarattı. (Yar. 9:6)*

Buradaki kan dökmeye gönderme oldukça önemlidir. Eski İbrani antropolojisinde, "canlılara yaşam veren kandır" (Lev. 17:11). Yaşayan, hareket eden bir canlıya yaşam veren can katicıdır; ölüden canlıyı ayırır. "Yaşam" kanın kendisinde bulunur. Eğer bir insanı öldürürseniz, onun yaşamını veya canını toprağa dökerseniz ve oradan can Tanrı'ya seslenir (Yar. 4:10). Bizde dolaşan bu yaşam bize Tanrı'dan gelir ve Tanrı'nın mutlak yetkisi altına girer. Böylece bir insanın kanını dökenler sadece Tanrı'nın suretinde yaratılanı yok etmiyor, aynı zamanda Tanrı'nın mutlak yetkisini de gasp ediyorlardır. İnsan yaşamı bizim değil, Tanrı'nın denetimi altındadır.

Tanrı'nın merhameti, ilgisi ve kurtarışı. Eski Antlaşma Tanrı'nın sadece insanları saygın yarattığını değil, kendi derin merhametinde bu saygınlığı gösterdiğini öğretir. Tanrı'nın bütün insanlığa gösterdiği ilgi Yaratılış kitabında başlar: Tanrı erkek ve kadını bir bahçeye yerleştirir; onlar orada büyük bir emek harcamadan fiziksel ve estetik ihtiyaçlarını karşılayacaktır. Tanrı erkekle kadın yalnız kalmalarını diye onları birbirlerine verir (Yar. 2:18-25). Tanrı'ya güvenmeyip itaat etmemelerine rağmen (bu itaatsizlik bu ilk çiftte utanç getirir, Tanrı'nın kahredici gazabına yol açar) Yaratılış 3'te söylenen lanetler ardından bu sözler gelir: "RAB Tanrı Adem'le karısı için deriden giysiler yaptı, onları giydirdi." (Yar. 3:21). Sadece fiziksel korunma için değil, insanlar çıplaklıklarından utanmış oldukları için giydirilmeye ihtiyaçları vardır. Yargı altındaki insan soyu bile ilahi koruma ve ilgi görür.

Belki de Tanrı'nın insanlara duyduğu sevecenliğiyle ilgili Eski Antlaşma'daki en etkili kanıt, halkını (İbranileri) Mısır'daki kölelikten ve soykırımdan kurtardığı zaman olmuştur. Bu girişim bütün Eski Antlaşma'nın en önemli anlatısıdır:

İsrailliler kölelik altında inleyip feryat ettiler ve köleliklerinden kurtulmaları için yakarışları Tanrı'ya erişti. Tanrı iniltilerini duydu; İbrahim, İshak ve Yakup'la yaptığı antlaşmayı hatırladı. Bunun üzerine Tanrı İsrailliler'e baktı ve onlara ilgi gösterdi. (Çık. 2:23-25)

Bu öykü, Tanrı'nın sevecenlik ve adalet dolu yüreğini ortaya çıkarır. *Sevecenlik, acı çekenler adına üzüntüyü paylaşmaktır. Adalet, insanlar arasında doğru ilişkiye ve bütün insanlara doğru davranmaya adanmışlıktır.* Her ikisi de Tanrı'nın karakterinin unsurlarıdır ve O'nun insan saygınlığını önemsedğini gösterir.

Tanrı'nın şefkatli kurtarışının temel öyküsü, 3000 yıldan uzun süredir Yahudi (ve Hristiyan) yaşamı ve düşüncesi için esastır. Bunun yankıları sonraki Eski Antlaşma metinlerinde görülür ve her nesilde duyulur. Bu hatıra, halkıyla yaptığı antlaşmanın vaatlerini tutan, sevgi ve sevecenlikle ona bakan, her şeyin yitirilmiş görüldüğü bir zamanda halkını kurtaran Tanrı hakkında bilgi verir. Ayrıca bu metin, tarafsız bir ahlakın ortasında bizi bir tür

taraf tutmaya doğru iter. Tanrı herkese ama özellikle köle edilmiş, acı çeken, kurban edilen, yani söz edilemeyen derin iniltiyle şefkatle kurtaran adil Tanrı'ya erişenlere özel ilgi gösterir.

Yasa. Eski Antlaşma öyküsü Mısır'dan Çıkış'tan Sina'ya, Tanrı'nın halkını mucizevi biçimde kurtarışından, halkını yönetecek yasaları dile getirmesine kadar gider. Tanrı, insan yaşamının nihai kaynağı olarak tasvir edilir. Böylece, öncelikle kişisel tercih, sosyal güç, insan aklı veya toplumsal geleneğe dayanan ahlakın aksine, Yasa insan yaşamına rehberlik eden bir kutsallık ve yetki taşır. Yasa'nın bu yüce yapısı, herkesin Tanrı ve Yasası önünde eşit olduğu, yöneticilerin ve yetkisi olanların Yasa'dan üstün olmadığı anlamına gelir. Böylece bütün insanoğlunun -güçsüz ve politik yetkisi olmayanların bile- saygınlığı koruma altına alınmıştır. Sonuç olarak, mahkemeler, Tanrı'nın insan yaşamı üzerindeki temel yetkisini korumaya ve yürütmeye sorumludur.

İsrail'e verilen Tanrı'nın Yasası'nda ve ilgili ayetlerde, Tanrı'nın yetkisi ve insan yaşamının kutsallığı iyice vurgulanır. Eski Antlaşma'da Yasa şu sözlerle başlar: "Seni Mısır'dan köle olduğun ülkeden çıkararak Tanrı'nın RAB benim" (Çık. 20:2). Bunun ardından gelen her buyruk bir "bundan dolayı" içeriği taşır. İsrail'in duyduğu yalın minnettarlık, sevgi, merhamet ve adalet, İsrail'in bir halk olarak yaşamını nitelemeli ve onun yasal sisteminde hissedilmelidir. Hepsinin saygın davranış görmesi çok önemlidir.

"Şalom" için duyulan istek ve özlem. Yeni Antlaşma'ya geçmeden önce, insan yaşamını kutsal görmenin en temel anlayışlarından birinin, öncelikle Eski Antlaşma peygamberleri aracılığıyla bildirilen adalet ve esenlik için duyulan istek ve özlemden ileri geldiğini belirtmek gerekir. Bu istek ve özlemde, günaha düşmüş ve bozulmuş dünyada, insan saygınlığının onarılmasını ve bizim bu süreçteki rolümüzü görürüz.

İbranice söz *şalom*, her insan yaşamının saygın olduğu güzel ama tarifi zor durumları adlandırır. *Şalom*, Walter Brueggemann'ın çok akılda kalıcı bir şekilde belirttiği gibi, 'bölünmemiz, düşmanlığımız, korkumuz, doyumsuz ihtirasımız, perişanlığımız artık var olmayacağı', kurtarılmış bir dünya için "Tanrı'nın düşü."6 Peygamberler hem *şalom* şimdi isteyip hem *sonrası* için, yani Tanrı'nın (ve *şalomun*) egemen olacağı zaman için özlem duyarlar. Biz Hristiyanlar için bu düş, bu özlem, bütün bakış açımızı yönlendirmelidir.

Eski Antlaşma'nın *şalom* için özlemi, İsrail'in yürek paralayan şiddet ve adaletsizlik deneyimiyle başlar. Peygamberler İsrail için *şalom*dan, savaş ve sürgün felaketinin içindeyken bahsederler. Yeruşalim'in yıkımını yaşarken yeni bir Yeruşalim için özlem duyarlar. Bu peygamberlik yazıları hem özel olarak hem de evrensel olarak miras bırakırlar; olaylardan, adaletsizliklerden ve Yahudi halkının düşlerinden bahsederler, ayrıca onların ve bizim hâlâ gözümüzde canlandırdığımız türde bir dünya için bizde güçlü istek ve özlem uyandırır.

İbranice *Şalom* sözcüğünün en dar anlamda çevirisi, şiddetin, savaşın zıttı olan "esenlik"tir. Yaygın olarak anlaşılan esenlik kavramı da kesinlikle buna dahildir. Peygamberler İsrail'in şiddet ve cinayet içeren eylemlerde bulunmakla ve askeri ittifaklara girip başka ülkelerin gücüne dayanmakla işlediği günahları açığa çıkardıklarında, Tanrı'nın antlaşma yaptığı halkı olan İsrail'den esenlik *isterler*.7 Esenliğin "son bulmayacağı" (Yşa. 9:7) ve "kılıçlarını çekiçle dövüp saban demiri, mızraklarını bağcı bıçağı yapacaklar"ı (Mik. 4:3; Zek. 9:9-10) bir dönemi gözlerinde canlandırdıklarında, savaşın sona ermesinden ibaret olan esenlik için *özlem* duyarlar. *Şalom* esenlik anlamına gelir, yani en basit anlamı insanların kendilerin, evlerin ve toplulukların fiziksel tehditten korunur halde, güvenlik içinde olmalarıdır. Bu tanım bizde bir soru uyandırır: Bugün mahallelerimizde, şehirlerimizde, dünyada bu tür bir esenliğe özlem duyuyor muyuz? Politik bir mesele olarak değil de, yaşamın kutsallığı meselesi olarak görerek, Kolombiya, Darfur ve Orta Doğu gibi yerlerde bu tür bir esenlik için dua edip mücadele ediyor muyuz?

Şalom sadece insanlar birbirini öldürmeyi bıraktığı zaman olmaz, toplulukların yeniden kurulmasıyla da gerçekleşir. Sürgündeki peygamberler, Asur ile Babil tarafından dağıtılmış, sürgün edilmiş, hapsedilmiş ve köle edilmiş dağıntık Yahudi halkının kurtuluşundan ve topraklarına dönüşünden bahseder (örn., Yşa. 60-61; Yer. 16:14-15; Hez. 34:11-13; Amo. 9:14-15). Kurbanlar sonunda özgür kılınacaktır. Peygamberler yüce bir Yeruşalim'in yeniden kurulması ve İsrail'in en önemli şehrinde gelişen bir topluluğun yeniden var olmasını düşlerler (Yer. 30:18-22). Bundan dolayı *şalom*, bireylerin ve ailelerin sadece hayatta kalmayıp dal budak saldıkları topluluğun insani ve maddi olarak yeniden yapılanması anlamına gelir. Dahası, *şalom*, sadece yeniden oluşturulmuş topluluğu değil, etnik ayrılıkların üstesinden

gelmış topluluğu yeniden kurmayı kapsar; hepsi aynı saygınlık temeli üzerinde kabul görür ve insanlığın asıl birliği yerini bulur. Bugün, bizler bu tür topluluklar oluşturmaya katkı sağlıyor muyuz?

Şalom çoğunlukla aç ve susuz insanın olduğu dünyada (ve ülkelerde), herkesin yeteri kadar yiyip içeceği anlamına gelir. Zenginlik, esenlik ve servet bol olup (Yşa. 60:5-7; 66:12; Yer. 31:12; Hez. 34:14-15, 29; Yoe. 2:23-24; Amo. 9:13-14; Zek. 9:17) sağlık ve esenlik içinde gelişen ülkede adil bir şekilde dağıtılır (Yşa. 32:15-20; 45:8). Böylece *şalom*, ekonomik adalet anlamına gelir. Herkesin maddi ihtiyaçlarını karşılamak için başarılı bir şekilde çalışmasını sağlayacak araçları vardır ve kimsenin başkasından üretim araçları (çoğunlukla toprak) veya mal almasına gerek duyulmaz. Hristiyanlar bu tür bir ekonomik adaletin gerçekleşmesi için çalışıyorlar mı?

Şalom, parçalanmış beden ve ruhların şifası anlamına gelir. Bu şifa hem ruhsal hem de fiziksel, hem bireysel hem de toplumsaldır: “O zaman körlerin gözleri, sağrıların kulakları açılacak. Topallar geyik gibi sıçrayacak, sevinçle haykıracak dilsizlerin dili” (Yşa. 35:5-6a); “Yaptıklarını gördüm, ama onları iyileştirip yol göstereceğim; onları avutacağım” (Yşa. 57:18). Sonuç şudur ki, sonsuz acılardan sonra insanlar, “kül yerine çelenk, yas yerine sevinç yağı, çaresizlik ruhu yerine övgü giysisi” (Yşa. 61:3) alacaklar. Aslında *şalom* yenilenenler için bir sölemdir: “[Parçalanmışlar]dan şükran ve sevinç sesleri duyulacak” (Yer. 30:19); “Çocukları bunu görüp neşelenecek; yürekleri RAB’de sevinç bulacak” (Zek. 10:7). Dünyamızda bu tür şifa ve yenilenmenin görülmesine aracı oluyor muyuz?

Son olarak *şalom*, – aslında önkoşul olan – Tanrı’ya itaat anlamına gelir. Esenlik, adalet, kimseyi dışlamayan toplum, insanın yenilenmiş birliği, herkese yiyecek, şifa ve sevinç; Tanrı’nın “adil ve doğru olanı koruyup yerine getiren” (Yşa. 56:1) insanlara lütufkâr bir armağanı olarak verilir. Tanrı bunu yenilenme dönemi için vaat eder: “Ruhumu içinize koyacağım ve kurallarımı izlemenizi, buyruklarıma uyup onları uygulamanızı sağlayacağım. Atalarınıza verdiğim ülkede yaşayacak, benim halkım olacaksınız, ben de sizin Tanrınız olacağım” (Hez. 36:27-28; Sef. 3:11-13).

Peygamberin görüşünde gelen *şalomun* hepsi tatlı ve ışık değildir. Yüce vaatlerin çoğunda, bu görüşün gerçekleşmesini engelleyenler (imanlılar da dahil olmak üzere) hakkında acı ve yargı dolu sözler bulunur.

Bugün bu görüşe uygun davranmamızın ne anlama geldiğini düşünerek bu uyarıyı ciddiye almalıyız.

Bu makale’nin İngilizce olan orijinali Q Ideas (<http://www.qideas.org>) web sitesinde yayınlanmıştır. İzin ile kullanılmıştır. Makaleye < <http://www.qideas.org/essays/the-sanctity-of-human-life.aspx> > linkinden ulaşabilirsiniz.

Sonnotlar:

- ¹ Bu makalede, “insan saygınlığı”, “yaşamın kutsallığı” ve “yaşamın kutsallığı” terimleri aynı anlam taşıyarak birbirlerinin yerine kullanılır. Hepsi Kutsal Yazılarda belirtildiği gibi, Tanrı’nın insana yaptıkları ve bildirdiklerinden dolayı her insan yaşamının eşit, ölçülemez ve elden alınmaz değerinde olduğu görüşünü içerir.
- ² Gerhard von Rad, *Old Testament Theology*, cilt. I, çev. D.M.G. Stalker (Louisville, Kentucky: Westminster John Knox, 1957), 2001.
- ³ Von Rad benzerliğin bir yere kadar fiziksel özellikler olarak da anlaşılabilirliğini belirtir (*Old Testament Theology*, s. 145-146). İnsanların melek suretinde yaratıldığı (*elohim*, Septuaginta *angeloi*) yorumu göz önüne alınacak olursa, bu görüşü daha bir anlam ifade eder.
- ⁴ A.g.e., *Old Testament Theology*, 146.
- ⁵ John Barton, *Understanding Old Testament Ethics: Approaches and Explorations* (Louisville, Kentucky: Westminster John Knox, 2003), s. 1-2.
- ⁶ Walter Brueggemann, *Living Toward a Vision: Biblical Reflections on Shalom*, 2nd ed. (New York: United Church Press, 1982), s. 16.
- ⁷ Walter Brueggemann, *A Social Reading of the Old Testament: Prophetic Approaches to Israel’s Communal Life* (Minneapolis, Minnesota: Fortress Press, 1994), s. 15.